

והתענג בדשן

שיעור הלכתי שבועי מפי מורנו ורבנו

הרה"ג דוד שלום נקי שליט"א

מו"צ ומחבר סדרת הספרים "בהלכה ובאגדה"

השיעור בימי ראשון בשעה 18:00

בבית המדרש "חזון עובדיה" דימונה

"והתענג בדשן נפשכם, הטו אֶזְנְכֶם וּלְכוּ אֵלַי, שְׁמְעוּ וְנִדְבַחְתִּי נִפְשְׁכֶם" (ישעיה נה ב)

גליון 223 ידוע לה' כי טוב כי לעולם חסדו

היום הגדול בשנה

א. בסייעתא דשמיא נדבר היום כמה דברים לקראת חג "השבועות" - זמן מתן תורתנו, הוא היום הגדול בשנה שזכינו להיות בו לעם השם - העם הנבחר, על ידי קבלת התורה, כי בלי התורה מה אנחנו שונים מכל יושבי תבל, הלוא רק התורה הקדושה היא המבדילה בינינו לבין אומות העולם, וכמו שאמרו חז"ל בגמרא מסכת שבת (פט סע"א), הר "סיני" נקרא שמו הר "חורב", ולמה קוראים אותו הר "סיני"? כי על ידי שניתנה עליו התורה, ירדה שנה לאומות העולם, כלומר, הם מקנאים בנו למה דווקא אנחנו קבלנו את התורה ולא הם, לכן הם שונאים אותנו. ואם תשאלו, מה יש להם לקנאות, וכי כל כך פשוט וקל לקיים את כל התורה והמצוות, ולא לעבור עבירות ולא להיכשל? הרי ברור שזה לא פשוט לחיות כל הזמן לפי הספר, לפי הוראות היצרן, תקום בבוקר בזמן שלא יעבור זמן קריאת שמע, אפילו שחזרת מחתונה בלילה בשעה מאוחרת מאוד, אסור ללכת לפה ולשם, וכו' וכו', הלוא האדם מטבעו אוהב להיות משוחרר, נוח לו יותר להיות בבחינת: "אין מי יאמר לו מה תעשה, ואין מי יאמר לו מה תפעל", וכמו שאנחנו רואים לצערנו הרב, וכי רובם שומרי תורה ומצוות? וכל שכן הגויים שבדודאי הם מעדיפים חיי הפקר והוללות, כדברי הגמרא בגיטין (יג ע"א), "עבדא בהפקירא ניהא ליה, זילא ליה, שכיחא ליה, פריצה ליה", השם יצילנו. אם כן, מה יש להם כל כך לקנאות בנו, הרי בוודאי שהם לא חפצים לשמור את התורה והמצוות בפועל?²

חביבים ישראל שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם

ב. אלא שבכל זאת, כיון שהשם יתברך בחר דווקא בנו וקרא אותנו "בניו", כמו שנאמר (דברים יד א): "בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם... כִּי עַם קְדוֹשׁ אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם, וְכָךְ בָּחַר ה' לְהִיטֹת לוֹ לְעַם סֶגְלָה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה", ואילו הם אינם בגדר "בנים" אלא "עבדים". ועוד שדווקא לנו נתן השם יתברך את התורה ולא להם, אם כן בזה הוא מראה כמה חביבות הוא נותן לנו ולא להם, כמו שאומרת המשנה (אבות פרק ג משנה יד): חביבים ישראל שנקראו בנים למקום... חביבים ישראל שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם.³ הוי אומר שהחלק העיקרי מהחביבות של הקדוש

³ לשון המשנה שם, "חביבים ישראל שנקראו בנים למקום, חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום... חביבים ישראל שניתן להם כלי חמדה, חיבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם, שנאמר (משלי ד ב): "כִּי לִקְחַ טוֹב נִתְּנִיתִי לָכֶם, תִּנְחָתִי אֶל תַּעֲזֹבוּ." ויש להבין, למה חזר התנא וכפל את הדברים בכל קטע? וראיתי מבארים על פי מעשה שסיפר הגאון העצום רבי חיים קרייזירט זצ"ל: קודם מלחמת העולם השנייה לא תקפ"ץ, פנה אליו משהו ואמר לו שאינו יודע אם הוא ישרוד את המלחמה, ולכן שידע שיש לו מיליון דולר בבנק בשוויץ, והוא מבקש שידאג שהסכף יעבור לצאצאיו. האיש נפטר, ולאחר המלחמה חיפש הרב את משפחתו של האיש ולא מצא. וכך עברו 25 שנה שהרב מנסה להתעניין מידי פעם בפעם בכל עיר או מדינה חדשה שהוא מגיע, אך לא מוצא. יום אחד נסע הרב ברכבת והתיישב לידו יהודי, שאל אותו הרב, מאין באת? ולאן אתה הולך? ולאחר חקירה ודרישה, גילה הרב שלא פחות ולא יותר יושב לפניו - לא אחר מאשר בנו יורשו של האיש! שמח מאוד ואמר לו: דע לך, כי כבר 25 שנה יש לך בבנק בשוויץ מיליון דולר. אמר לו הבן: אבל אין לי כסף לנסוע לשם. אמר לו: אני אלווה לך וכשתחזור משוויץ תחזיר לי, וכך היה והתעשר עושר גדול. ועכשיו נתבונן, במשך אותן 25 שנה - האם הבן הזה היה נחשב עשיר או עני? בוודאי שלא שייך לקורא עשיר, כי אם הוא לא מודע לעושרו, במה יתבטא שהוא עשיר? הא למה הדבר דומה? לאדם שיש לו מרגלית ששוויה \$100,000 אבל הוא לא יודע שזו מרגלית, וחושב שהיא זכוכית...

חג השבועות

ההכנה לקבלת התורה

היום הגדול בשנה שזכינו להיות לעם השם. למה אומות העולם שונאים אותנו? חביבות השם אלינו ניכרת במתן התורה לנו ולא להם. הקרדיט הזה מנקר להם את העיניים. משל ונמשל. החפץ חיים: מה גדולה שמחתנו שמשנה רבנו ניצח את המלאכים וקיבל את התורה בשבילנו. למה שמואל הנביא כתב את מגילת רות? למה לחלק בין הזכרים לנקבות בעמון ומואב? מאיפה דוד בא מפרץ או מזרח? דואג האדומי מנסה לפסול את דוד לבוא בקהל. הלכה למשה מסיני עמוני ולא עמונית. על מי נאמר "כָּל כְּבוֹדָה בַּת מִלֵּךְ פְּנִימָה"? אי אפשר להפוך את טבע הבריאה. מה קרה עם החתול והעכבר? מה היתה החידה של מלכת שבא לשלמה המלך? ואיך הוא פתר אותה? מה המקור שבועז היה ראש הסנהדרין? "בועז" נוטריקון 'בו עזות' דקדושה להעמיד הדת על תילה. הארה מיוחדת חוזרת בכל שנה בחג השבועות. למה משה רבנו נקבר מול בית פעור? איך כל יהודי ידע שכולם רוצים לקבל את התורה? חג השבועות - הכנת בית קיבול רוחני לכל השנה.

¹ וכמו שאמרו בגמרא יבמות (מז ע"א), גר שבא להתגייר בזמן הזה, אומרים לו: מה ראית שבאת להתגייר? אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דוויים, דחופים, סחופים ומטורפים, ויסורים באים עליהם? ומודיעים אותו עונשן של מצוות, אומרים לו: הוי יודע, שעד שלא באת למדה זו, אכלת חֵלֶב אי אתה ענוש כרת, חיללת שבת אי אתה ענוש סקילה, ועכשיו, אכלת חֵלֶב ענוש כרת, חיללת שבת ענוש סקילה. וכמו שאמרו גם חז"ל במדרש רות רבה (פרשה ב סימן כב), אמרה לה נעמי, בתי, אין דרכן של בנות ישראל לילך לבתי תיאטראות ולבתי קרקסאות שלהם. אמרה לה רות, "אֶל אֲשֶׁר תִּלְכִּי אֵלָּךְ". אמרה לה נעמי, אסור לנו יחדו, אמרה לה "וּבְאֶשֶׁר תִּלְכִּי אֵלָּיךְ" וכו'.

² וכמו שאומרת הגמרא בכתובות (יא ע"א), שגויה שהביאה את בנה קטן לבית דין שיגירו אותו, אף על פי שאין לו דעת, בית דין מגיירים אותו שלא מדעתו, כיון ש"זכין לאדם שלא בפניו", וזכות היא לו להתגייר [כלומר, יכול אדם להיות מעצמו שליח לזכות לאדם אחר דבר שהוא זכות בשבילו, אפילו שלא מידיעתו]. שואלת הגמרא, והרי הגויים מעדיפים לחיות חיי הפקר והוללות, ולא להיות מוגבלים במצוות ואיסורים, ואם כן זו חובה בשבילו להתגייר ולא זכות, ואין חבין לאדם שלא מדעתו? עונה הגמרא, שכל זה נכון בגוי גדול שיש לו דעת וכבר טעם את טעם האיסורים וההפקרות, והורגל בהם, לכן קשה לו לעזוב את חיי ההפקרות וההוללות, וממילא חוב לו לקבל תורה ומצוות, לא כן גוי קטן שעדיין לא טעם את טעם האיסורים, בוודאי שזכות הוא לו לקבל תורה ומצוות, ולכן בית דין יכולים לגיירו אף שאין זה מדעתו.

לקבלת העלון במייל

ולשיתופות והקדשות:

6410995@gmail.com

← שיעור יומי של הרב שליט"א בקו: 02-3137584. ← שיעור שבועי

בערוץ 2000 ימי חמישי בשעה 19:00. ניתן להאזין גם בקו: 03-3782000 שלוחה 1.

← הצטרפות לקבלת סרטון חיזוק יומי 5 דקות - 054-5657392 או במייל ←

לעילוי נשמת

מרת אמי היקרה יעל נקי בת רבקה ע"ה

מר חמי היקר ר' אברהם מנשה בן רחמה ע"ה
ת.צ.צ.ב.ה.

ברוך הוא אלינו מתבטא בזה שדווקא לנו הוא נתן את כלי החמדה שבו נברא העולם, ולא לאומות העולם. לכן החביבות הזאת היא קוץ בעיניים שלהם, ובעקבותיה, הם מקנאים בנו ושונאים אותנו, אף שבפועל הם לא מעוניינים, ולא נוח להם, ולא בא להם, ולא מתאים להם, לקיים את התורה והמצוות כלל ועיקר, אבל הקרדיט והחשיבות הזאת שהשם יתברך נותן לנו ולא להם, זה מה שמנקר להם את העיניים והם שונאים אותנו.

"תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו"

ג. ונבאר את הדברים יותר במשל, כמובן להבדיל אלף אלפי הבדלות, אבל הרעיון הוא רעיון עם מסר נכון. שני בחורים יצאו ל"בין הזמנים", יש אחד שהוא משקיע ומתאמץ ויושב ועוסק בתורה שעות על גבי שעות בבית המדרש, אפילו שפעמים מסוימות זה קצת קשה לו, אבל הוא יודע שזו האמת וזה רצון השם יתברך, אז הוא מתאמץ על זה והולך על זה ומתקדם ומסיים מסכתות וכו' וכו'. ואילו יש אחר, מה שבא לו הוא עושה, ישן עד מתי שבא לו - "עַד מָתִי עֲצַל תִּשְׁקָב? מָתִי תִקּוּם מִשְׁנָתְךָ?" (משלי טו), מטייל איפה שבא לו, "מִדְּלַג עַל הַהָרִים מִקֶּפֶץ עַל הַגְּבָעוֹת" (שיר השירים ח), מעביר את הזמן בש"ה פ"ה [שיחות הבל פטפוטי הבל], משחק 'שחמט' 'שש-בש', בקיצור, העביר את בין הזמנים בכלום. והנה בסוף בין הזמנים, מחלקים מלגות גדולות וחשובות, הראשון שהשקיע ולמד, מקבל מלגה מכובדת עם הרבה כסף על כל עמלו, ואילו השני לא קיבל כלום. ועכשיו השני מקנא בו, למה אני לא קבלתי?! אבל תבוא תגיד לו, רגע, מה הבעיה, בא גם אתה תלמד כמוהו ותקבל גם אתה, לא, הוא אומר לך, אני לא מסוגל, לא מתאים לי, אבל אני רוצה מלגה. והנמשל: אומות העולם מקנאים רק בחביבות שהקדוש ברוך הוא מרעיף עלינו, במתנות שהקדוש ברוך הוא נותן לנו, בטובה ובשכר הנצחי שהוא מייעד לנו, אבל בואו גם אתם, תעשו, תקיימו, תשמרו, לא, הם לא מסוגלים, הם רוצים לחיות בהפקר עם הטבות של עם ישראל, כמו שאמר בלעם הרשע (במדבר כג): "תָּמַתְנָה נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶינִי אַחֲרֵיתִי כְּמֹהוּ", רק באחרית הוא רוצה להיות כמו עם ישראל, אבל לחיות הוא רוצה כמו גוי, ללא שום עול ועמל של תורה.

תודה רבה להשם יתברך על התורה הנפלאה

ד. לכן, ברור שראשית אנחנו חייבים להודות ולשבח ולפאר ולרומם ולתת שיר ושבח והודיה למי שאמר והיה העולם, שהעניק לנו את כלי החמדה היקר הזה, את המתנה הענקית הזאת, תורתנו הקדושה, תורת אלוקים חיים ומלך עולם, שעליה אמר שלמה (משלי ג טו): "יִקְרָה הָיָא מִפְּנִינִים וְכָל חִפְצֵיךָ לֹא יִשְׁוּוּ בָהּ, אֲרָךְ יָמִים בְּיָמֶינָהּ בְּשִׂמְאוּלָה עֶשֶׂר וְנִכְבֹּד..."⁴ ולכן אומרת הגמרא בפסחים (סח ע"ב) שנחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע, איך ההנהגה צריכה להיות ביום טוב, רבי אליעזר אומר, או כולו לה' או כולו לכם. כלומר, או יושב ולומד תורה כל היום ויאכל רק סעודה אחת, או שאוכל ושותה כל היום ולומד מעט. ואילו רבי יהושע אומר, חלקהו, חציו לה' וחציו לכם. כלומר, חציו לאכילה ושתייה וחציו לבית המדרש. אבל בעצרת - חג השבועות, כולם מודים שצריך גם "לכם", כיון שיום שניתנה בו תורה הוא. ופירש רש"י, שישמח בו במאכל ומשתה, **להראות** שנוח ומקובל יום זה לישראל שניתנה תורה בו. וביאר הגר"ש אורבך זצ"ל (הליכות שלמה עמוד שפד), דהיינו שאף שהאדם לכשעצמו שמח שמחה פנימית ומתענג בלימוד התורה, אבל כדי **להראות גם לאחרים** שאינם יודעים שהוא מתענג בתורה, חייב הוא לשמוח גם במאכל ומשתה. עי"ש. והיינו שלא מספיק שיאמר האדם אני עצמי שמח שזכיתי ללמוד תורה, אלא הוא חייב להראות ולהפגין את זה כלפי חוץ, כדי שכולם ידעו כמה שמחה ותענוג יש בתורתנו הקדושה. לכן חשוב מאוד מאוד, לדבר בחג השבועות עם בני הבית על הזכות הגדולה שזיכנו השם יתברך בתורה, ולהפגין את השמחה הגדולה שאנחנו מודים לו על כך ככל היותר.

הטעם שקוראים את מגילת רות בחג השבועות

ה. והנה בחג השבועות מנהג ישראל קדושים לקרוא מגילת רות, ואחד הטעמים שאמרנו בזה, כיון שדוד המלך נולד ונפטר בחג השבועות, ובסוף מגילת רות הובא

פעם סיפר הרב נסים יגן זצ"ל שנסע לדרום אפריקה, וכשהוא מהלך ברחוב, ראה אותו איזה גוי ועמד והסתכל עליו ומדד אותו, שאלו הגוי: האם אתה יהודי? אמר לו, כן. אתה יהודי? כן. אמר לו הרב נו, מה קרה? אמר לו הגוי, מה נו, אני קורא בתנ"ך שהעם היהודי הם הבנים של השם, ואף פעם לא ראיתי איך נראה בן של השם, פעם ראשונה אני רואה בן של השם, לכן אני מתלהב.

למדנו מכאן דבר נפלא, לא די שבמציאות אני יהודי ואני בן של השם יתברך, אלא צריך גם שארגיש ואהיה מודע למעלה הגדולה שאני **בן של מלך**. לכן כופל התנא: "חביבים ישראל שנקראו בנים למקום, חיבה יתירה **נודעת** להם שנקראו בנים למקום!" דווקא כשאנחנו **מודעים** למעלה הענקית שאנחנו בנים של השם, אז יש לנו חיבה יתירה. וכן כלפי התורה, "חביבים ישראל שניתן להם כלי חמדה, חיבה יתירה **נודעת** להם שניתן להם כלי חמדה", כלומר, דוקא כשאנחנו **מודעים** לערך התורה ומתייחסים אליה כיאור, ועוסקים בה,

יחוסו של דוד המלך: "ובעז הוליד את עובד, נעבד הוליד את נשי, ונשי הוליד את דוד". כי בזמנו היו עוררים על יחוסו של דוד, כיון שהוא בא מרות המואביה, והרי התורה אמרה (דברים כג ד): "לֹא יָבֹא עֲמוּנִי וּמוֹאָבִי בְּקָהֶל ה'". לכן בא שמואל הנביא וכתב את מגילת רות (בבא בתרא יד סע"ב), כדי לפרסם את יחוסו של דוד, ובזה יסתמו פיות המקטרגים והמשטינים עליו, כמו שחז"ל במשנה מסכת יבמות (עו ע"ב) אמרו, עמוני ומואבי אסורים ואיסורם איסור עולם, כלומר, אפילו שהתגייירו אסורים הם להתחתן עם בת ישראל, אבל בנות מואב ומדין שהתגייירו מותרות מיד לישראל. והגמרא **שואלת**, מה המקור לחלק בין הזכרים לנקבות, הרי דרך התורה תמיד לדבר בלשון זכר, והוא הדין לנקבה, אז גם כאן שהתורה אמרה עמוני ומואבי, לכאורה הוא הדין לנקבות שאסורות לבוא בקהל ישראל?

מאיפה דוד בא מפרץ או מזרח?

ו. **עונה** הגמרא, שלומדים כן מהפסוקים נביא שמואל (א פרק יז), שם מדובר בתקופת מלכותו של שאול המלך שקמו הפלישתים להילחם בישראל. והם שלחו את גוליית הרשע, שהכריז לעומת מחנה ישראל, שישלחו גיבור שילחם נגדו, ועל ידי מאבקם יוכרע הצד המנצח. ומכל מחנה ישראל לא נמצא מי שהעז להילחם מול גוליית הפלישתי הערל הזה. עד שכעבור 40 יום שמע דוד, איך גליית מחרף מערכות אלוקים, אז לבש קנאת השם, ויצא להילחם בו, והשם יתברך נסך עליו רוח גבורה, וללא מדים וללא כלי זין, קלע בו דוד אבנים במוחו והוא נפל ומת לרגליו, ונעשתה תשועה גדולה לעם ישראל. והנה נאמר שם בנביא: "וְיִכָּרְאוּ שְׂאוּל אֶת דָּוִד יֵצֵא לְקִרְיַת הַפְּלִשְׁתִּי, אָמַר אֶל אֲבִנֵּי שָׂר הַצָּבָא, בֶּן מִי זֶה הַנָּעַר אֲבָנָה? וַיֹּאמֶר אֲבָנָה, חִי נִפְשָׁךְ הַמֶּלֶךְ אִם יָדַעְתִּי". **שואלת** הגמרא, וכי שאול לא ידע מיהו הנער? והרי כתוב (שם טז כא): "וַיָּבֹא דָוִד אֶל שְׂאוּל וַיַּעֲמֵד לִפְנֵי וַיֹּאקְהֵבוּ מֵאֵד וַיְהִי לוֹ נִשְׂאָ כְלִים"? **אלא** כוונת שאול היתה לשאול, הלוא דוד משבט יהודה, וליהודה היו שני בנים: פרץ וזרח, אם כן ממי הוא בא מפרץ או מזרח? כי אם הוא בא מ"פרץ", כנראה שהוא יהיה מלך, כי בשם "פרץ" יש רמז להלכה שקשורה למלך, שאם המלך רוצה לעבור דרך רשות של אחרים, רשאי "לפרוץ" את הגדרות של אחרים כדי לעשות לו דרך קצרה, ואין מוחים בידו. ואם מ"זרח" הוא בא, אז מקסימום הוא יהיה שר או אדם חשוב, אבל לא מלך, כי "זרח" מלשון "זריחה" שהאור זורח רק מעט. **שואלת** הגמרא, מדבריו של שאול נראה שכבר ברור לו שדוד יהיה אדם חשוב, ורק הוא מסתפק אם הוא יהיה "מלך", אז מאיפה היה ברור לו כל כך? **אלא** בשעה שהלך דוד להילחם בגוליית, כתוב (שם לח): "וַיִּלְבָּשׁ שְׂאוּל אֶת דָּוִד מִדִּי", כלומר בגדי שאול עלו לו לדוד כפי מידתו, והרי זה פלא, כי בשאול כתוב (שם טז ב): "מִשְׁכָּמוֹ וּמַעְלָה גְּבֵהַּ מִכָּל הָעָם", אז בוודאי שבגדיו לא תואמים את דוד, ואם נעשה לו נס והם בדיוק כפי מידתו, כנראה שבוודאי הוא מעותד לגדולה, אלא שהוא שאל אם הוא יהיה "מלך" דווקא או חשיבות אחרת.

דואג האדומי מנסה לפסול את דוד לבוא בקהל

ז. **והנה** באותה שעה בא דואג האדומי ואמר לשאול, עד שאתה שואל עליו אם הוא הגון למלכות אם לא, תשאל אם הוא בכלל ראוי לבוא בקהל, שהרי הוא בא מרות המואביה. **מיד** אמר לו אבנר, הרי שנינו: "עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית". **אמר** לו דואג: אז אולי גם תאמר, שמה שכתוב בתורה (דברים כג א): "לֹא יָבֹא מִמֶּזֶר בְּקָהֶל ה'", היינו דוקא ממזר ולא ממזרת? **ענה** לו אבנר, ממזר הוא מלשון "מום זר", דהיינו, כל שאביו ואמו הם זרים זה לזה, כי התורה אוסרת להם להתחתן יחד, אז לא תופסים הקידושים, והוולד הוא זר ואסור לו לבוא בקהל, ולכן גם ממזרת אסורה, כיון שהיא באה מהזרים זרים זה לזה. **המש"ך** דואג להקשות, אם כן מה תענה על הפסוק (דברים כג ח): "לֹא תִתְּעַב מִצָּרִי כִּי גֵר הָיִיתָ בְּאֶרֶצוֹ, בְּנִים אֲשֶׁר יִנְלְדוּ לָהֶם דֹּר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בְּקָהֶל ה'", וכי גם פה תאמר מצרי ולא מצרית? **אלא** ענה לו אבנר, דווקא בעמוני ומואבי אנו אומרים למעט את הנקבות, כיון שהפסוק מפרש את הטעם: "לֹא יָבֹא עֲמוּנִי וּמוֹאָבִי בְּקָהֶל ה'", גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם. **על דבר אֲשֶׁר לא קדמו אֲתָכֶם בְּלָחֶם וּבְמִים בְּדָרֶךְ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם**, והרי דרכו של איש לקדם בלחם ובמים, ואין דרכה של אשה לקדם. לכן

ומציינים לה, אז חיבה יתירה **נודעת** לנו. אבל אם אדם אינו מודע למתנה הגדולה שזכה בה, ואינו מתייחס אליה כיאור, אז מה מעלתו שבעבורה יקרא חביב?

⁴ הגאון בעל החפץ חיים, בהיותו כבן 90 שנה, ערב חג מתן תורה [ג' סיון תר"ץ] אמר: בנוהג שבעולם, כאשר אדם מבקש לקנות סחורה שהוא לא כל כך מבין את טיבה, אז הוא שואל למבנים הגדולים ממנו. ובפרט כשהוא רואה שסוחר ותיק רודף אחר סחורה זו וחפץ לקנותה, אז הוא בטוח בוודאי שהסחורה הזאת משובחת ושווה את דמיה. והנה על תורתנו הקדושה אמרו חז"ל שהמלאכים חפצו לקבלה. דבר מובן הוא, שמאחר שהתורה היא כולה רוחנית, הרי המלאכים שמורכבים מרוחניות בלבד, הם המבינים ביותר בערכה של התורה. ומעתה, מה גדולה צריכה להיות שמחתנו שמשה רבנו ניצח את המלאכים וקיבל את התורה בשבילנו, הרי אנחנו זכינו לקבל את מה שהמלאכים הקדושים כל כך חמדו ורצו. (עיין "ענף עץ אבות" פרק ד משנה יא)

נשים עמוניות ומואביות מותרות לבוא בקהל. **שאל** דואג, והלוא עדיין היה להם לקדם אנשים לקראת אנשים, ונשים לקראת נשים? וכיון שהן לא יצאו לקדם לקראת בנות ישראל, לכן גם הן אסורות לבוא בקהל. באותה שעה נתעלמה ההלכה מאבנר ושתק. **מיד** כתוב: "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׁאֵל אֶתָּה בֶן מִי זֶה הָעָלֶם", רמז בזה שאול לאבנר שנתעלמה ממנו ההלכה, כי בפנייתו הקודמת לאבנר, הוא קרא לדוד "נער", בן מִי זֶה הָעָלֶם, ואילו כאן הוא קורא לו "עלם". ולכן ציוה שאול לאבנר שילך לשאול בבית המדרש את ההלכה. וענו לו בבית המדרש כבר כתוב: "לא יבוא עמוני ומואבי", עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית.

הלכה למשה מסיני עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית

ח. מספרת הגמרא שעדיין דואג לא נרגע, והקשה להם את כל הקושיות הנ"ל כדי שיפסלו את דוד, וכיון ששתקו על השאלה האחרונה שלו, שהיה להן לקדם נשים לקראת נשים? קם דואג להכריז על דוד שהוא פסול, מיד בא עמשא וחגר חרבו כישמעאלי, ואמר: כל מי שאינו שומע הלכה זו ידקר בחרב, כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי: "עמוני - ולא עמונית, מואבי - ולא מואבית". [והיינו שכך אמר שמואל הנביא שקיבל איש מפי איש עד משה רבנו שזו "הלכה למשה מסיני", וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה פרק יב הלכה יח): הלכה למשה מסיני שהעמוני הזכר והמואבי הזכר הוא שאסור לעולם לישא בת ישראל אפילו בן בנו עד סוף העולם, אבל עמונית ומואבית מותרת מיד כשאר האומות.] ומה שהקשה דואג שהיה להם לקדם נשים לקראת נשים? **אומרת** הגמרא שזו לא קושיא, כיון שכתוב (תהלים מה ט): "כָּל כְּבוֹדָהּ בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה". וביאר הרש"ל בחכמת שלמה, שחלילה לנו לומר על בנות עמון ומואב, כל כבודה בת מלך פנימה, שהרי הן הן הפרוצות שהחטאו את בחורי ישראל בשיטים, ובוודאי שדרכן היה לצאת? אלא כוונת הגמרא, שעל בנות ישראל נאמר "כל כבודה בת מלך פנימה", וממילא הן לא יצאו מאהליהן, ולכן אין

⁵ כי זו המציאות שאי אפשר להפוך את טבע הבריאה שהטביע הבורא יתברך בכל הנשים בעולם את מידת הצניעות, ולאפוקי מאותם טועים מסכנים עמי הארצות שרוצים להפוך את טבע הנשים כאנשים בכל מיני עניינים, אם בכוחניות, בכושר, ובכל מיני תפקידים בצבא, במשטרה, בטייס וכו' ואינני בקי בכל השטויות וההבלים שלהם. וגם אם נראה להם שהם הצליחו במשהו לעשות את הנשים כטבע האנשים, אין זה אלא אילוף בעלמא, כמעשה קוף שמחקה בן אדם, אבל במציאות הוא ישאר עם טבע של הקוף. כמו המעשה הידוע עם הגאון רבי יהונתן אייבשיץ שאמר למלך שהטבע שברא השם גובר על הכל, ואילו הכומר חלק עליו שאפשר לשנות הטבע, ואילף במשך תקופה חתול שמחזיק מגש עם כוסיות כמו מלצר, אך רק כשהחתול ראה עכבר, זרק את המגש והכוסות ורץ אחרי העכבר, כי טבע החתול לחסל את העכברים ולא יעזור כל מה שיאלפו אותו. ולהבדיל, גם בנשים שהטביע בהן השם יתברך את טבע הצניעות, הגם שירגילו אותן בהיפוך הגמור להיות יצאניות ופרוצות, אבל כל זה אינו אלא אילוף ושיזוף בעלמא, אבל בתוך תוכן טבען הוא להיות בצניעות.

כמו שהמדרש (משלי א) מספר על שלמה המלך, שמכל הארצות הגיעו שרים ומלכים ליהנות ולהחכים מחכמתו, שנאמר (מלכים א ה ט): "וַיָּבֹאוּ מֶלֶךְ הָעַמִּים לִשְׁמֹעַ אֶת חֻקֵּי שְׁלֹמֹה, מֵאֵת כָּל מְלָכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת חֻקָּתוֹ". ובין הבאים - היתה מלכת שבא. היא באה עם משמר כבוד גדול, ועם מתנות רבות, לעמוד על חכמתו ו"לנסותו בחידות". אחת החידות שהציבה לפניו, היא הביאה קבוצה של 300 ילדים בנים ובנות, כולם דומים זה לזה, לבושים בלבוש זהה, בגובה זהה, וביקשה שיאמר לה, מי הם הזכרים ומי הן הנקבות? שלמה פקד על אחד ממשרתיו להניח לפני הילדים כמות גדולה של אגוזים וקליות, ואמר לילדים שהם יכולים לקחת ולצרור לעצמם כמה שירצו. מה עשו הבנים? הרימו את שולי גלימותיהם, ומילאו אגוזים לרוב. אבל הבנות התביישו לעשות כך, שלא יתגלו רגליהן, לכן הן רק צררו בכיסיהן, והסתפקו בכך. אמר שלמה: אלו הבנים ואלו הבנות! פלא פלאות, כמה הסיפור הזה מלמד אותנו, שאי אפשר לשנות את תוכניתו של בורא העולם בבריאת האשה. הצניעות אכן היא מוטבעת בטבע הבסיסי של האשה. לעומת זאת ההיסחפות לחוסר צניעות, להתראות לא נכונה ובלתי מבוקרת - היא המאולצת, היא הכפייתית. היא השתעבדות לתכתיבים חיצוניים, לאווירה הקלוקלת ברחוב, ולחולשות היצר. ככל שאשה מחוברת יותר **לאמת הפנימית שלה** - היא חשה צורך **טבעי**, לנהוג יותר בצניעות ולשמור על פרטיותה. ודי בזה למבינים ולמבינות...

⁶ באמת לא מצאנו מפורש בחז"ל שבוועז היה ראש הסנהדרין, אלא שבפסוק (רות ד א): "וּבְעֵז עָלָה הַשָּׂעִר וַיִּשָּׁב שֵׁם", אומר התרגום: וּבְעֵז סָלֵק לְתַרְעֵ בֵּית דִּינָא דְסִנְהֶדְרִין. וַיְתִיב תָּמֹן עִם סְבִיאָא. ומבואר שישב עם הסנהדרין. ובגמרא בבא בתרא (צא ע"א) אמרו שאבצן זה בועז, ואבצן כתוב בגמרא שופטים (נב ט) **שהיה שופט של ישראל**. גם בגמרא מסכת מכות (נב ע"ב) אמרו, שלשה דברים עשו בית דין של מטה והסכימו בית דין של מעלה על ידם, ואחד מהם שאילת שלום בשם השם, שמותר לאדם לשאול בשלום חברו, כגון ישים השם עליך שלום, ולומר את זה בשם השם ממש, ואין בזה משום מוציא שם שמים לבטלה (רש"י), דכתיב (רות ב ד): "וַהֲנֵה בְעֵז בָּא מִבֵּית לָחֶם, וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים: ה' עִמָּכֶם, וַיֹּאמְרוּ לוֹ: בְּרַךְךָ ה'". **ומן השמים הסכימו על ידו**, שנאמר גבי גידעון (שופטים יב): "וַיֵּרָא אֱלֹהֵי מִלְחָמָה ה' [לגידעון], וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי ה' עִמָּךְ גִּבּוֹר הַחֵיל". ומפורש שהמלאך שאל הבנים גידעון בשם ה', ומשמע שבית דין של מעלה הסכימו אתו על כך. אלא שעדיין הגמרא בברכות (אס ע"א) שואלת, שאולי באמת המלאך לא שאל בשלום של גידעון ולא ברכו, אלא השם שלחו לבשר לגידעון שהשכינה

טענה על בנות עמון ומואב למה לא קידמו את נשות ישראל, כי לא היה את מי לקדם. ולעניות דעתי הדלה, פשט הדברים נראה שכוונת הגמרא, שאין דרך הנשים בכלל אפילו של מואב, לצאת לקדם אפילו נשים אחרות בלחם ובמים, כי טבען של הנשים שהן לא יצאניות לעשות דברים כאלו. והגם שהן היו פרוצות, בוודאי שאין כוונת הגמרא לשבח את המואביות שעליהן נאמר 'כל כבודה...', אלא כוונתה בפסוק, להראות טבען של נשים שלא יוצאות לקראת אורחים לחלק אוכל ומזון, כי זהו טבען האמיתי הגם שהן היו פרוצות ועושות שטויות אחרות.⁵

"בועז" - בו עזות דקדושה - הוי עז כנמר

ט. ועל כל פנים כשראה כך שמואל הנביא שכמעט פסלו את דוד מלבוא בקהל, והרי ידע שמואל שעתיד דוד למלוך על ישראל אחרי שאול, שהרי הוא כבר משח אותו למלך על פי ציווי השם, שנאמר (שמואל א טז א): "וַיֹּאמֶר ה' אֶל שְׁמוּאֵל... מִלֵּא קֶרֶן שֶׁמֶן, וְלֶךְ אֲשַׁלְחָךְ אֶל יִשִּׁי בֵּית הַלְחָמִי, כִּי רִאִיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ... וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת קֶרֶן הַשֶּׁמֶן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ בְּקֶרֶב אֶחָיו, וַתִּצְלַח רוּחַ ה' אֶל דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא וַיִּמָּעַלָהּ, וְרוּק לֵאחֹר כָּל זֶה, קָרָה הַמַּעֲשֶׂה הַנִּי"ל שְׁדוּד הָרָג אֶת גּוֹלִייתִי, וּמִזֶּה גָרַם לְשֹׂאֵל לְהַתְעַנִּיין עַל יַחֲסוֹ. אִז כִּדִּי שֶׁלֹא יִהְיֶה פִתְחוֹן פֶּה לְשׁוֹנֵאִי דוּד בַּעֲתִיד לַעֲרֹעַר עַל יַיְחֲסוֹ שֶׁל דוּד וּלְפּוֹסְלוֹ, הַחֲלִיט שְׁמוּאֵל לְכַתּוֹב אֶת מַגִּילַת רוּת, שְׁבֵה פִירוּט יַיְחֲסוֹ שֶׁל דוּד הַמֶּלֶךְ, וְהַסִּיפּוֹר שֶׁמִּתְלוּוֶה אֵלָיו עַל הַתְּגִירוּתָהּ שֶׁל רוּת וַיִּנְשְׂאוּהָ לְבּוֹעֵז שֶׁהִיא רֹאשׁ הַסֵּנְהֶדְרִין⁶, בֹּאוּפֵן שַׁעֲשֵׂה הַכֹּל כְּדַת וְכֵהֲלָכָה⁷. וּבִזֶּה גַם מוּבֵן מֵה שֶׁכְּתוּב בַּפִּסּוּק עַל בּוֹעֵז (רות ד ב): "וַיִּקַּח עֶשְׂרֶה אֲנָשִׁים מִזְּקֵנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר שְׁבֹו פֶה וַיִּשְׁבּוּ", וּמִבִּאֲרַת הַגִּמְרָא בְּתוּבוֹת (ז ע"ב), שֶׁבְכוּנָה תַחֲלִילָה הַקֶּפִיד בּוֹעֵז לַקַּחַת עֶשְׂרֵה אֲנָשִׁים קוֹדֵם שֶׁנִּשָּׂא אֶת רוּת, כִּדִּי לְפָרֶסֶם בְּרִבִּים אֶת הַהֲלָכָה לְמִשְׁה מִסִּינִי, שֶׁעֲמוֹנִי וְלֹא עֲמוֹנִית, מוֹאבִי וְלֹא מוֹאבִית, וְלֹא יַעֲרֹעַר עֲלֶיהָ עוֹד⁸. וְלִכֵּן לִקַּח גַּם "זִקְנִים", הֵיינו "חַכְמִים", וְלֹא סֹתֵם עֶשְׂרֵה אֲנָשִׁים, כִּדִּי שֶׁהֵם בְּתוֹר חַכְמִים, יִפְרִסְמוּ אֶת

עמו, וממילא אי אפשר ללמוד מזה שמותר לכל אחד לשאול את חברו בשם השם. לכן בא הפסוק (משלי כג כב): "וְאַל תְּבוֹז כִּי זֶקֶנָה אִמָּךְ", אל תבז את בועז לומר שמדעתו המציא כן, אלא ללמוד **מזקני ישראל** כי יש להם על מי לסמוך. ע"י.ש. ואולי ממכלול הדברים שהוא ישב עם הסנהדרין והיה שופט של ישראל, ואפשר שגם מן השמים הסכימו על ידו, ועלינו ללמוד מזקני ישראל, בצירוף כל זה אפשר שהוא היה המוציא והמביא באותו הדור, ולכן אפשר שמוזה הסיקו האחרונים שהוא היה ראש הסנהדרין, כי לא מצאנו שהוזכר מישהו אחר באותה תקופה. ועל כל פנים כך נקטו אחרונים רבים, ומהם: הגאון החיד"א בספריו על מגילת רות, נחל אשכול (ב ד) ושמחת הרגל (ד י). הגאון רבי יעקב מליסא בעל חוות דעת, נתיבות המשפט ועוד, בחידושיו על מגילת רות, הובא בסוף ספר אמרי ישר - צרור המור. ועיין בהערות שם (עמוד קסא) של הרב המו"ל, שכן מפורש באגרת שמואל על מגילת רות, לרבי שמואל די אוזידה זצ"ל מתלמידי האר"י ז"ל, שבוועז היה ראש הסנהדרין וכולם היו קטנים ממנו. ע"י.ש. ועוד רבים רבים.

⁷ עוד רמזו בזה על פי הגמרא בבזיר (כב טע"א) על הפסוק (הושע יד י): "כִּי יִשְׂרָאֵל דָּרָךְ ה' יִצְדָּקִים יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים יִקְשְׁלוּ בָם". משל ללוט ושתי בנותיו, הן שנתכוונו לשם מצוה - צדיקים ילכו בם, הוא שנתכוונו לשם עבירה - ופושעים יכשלו בם. ועליו נאמר (משלי יח א): "לִתְּאֵהָ וַיִּקַּשׁ נֶפֶדָד כָּכָל תּוֹשִׁיָה יִתְגַּלֵּעַ", לְתֵאֵהָ וַיִּקַּשׁ נֶפֶדָד - זה לוט, כָּכָל תּוֹשִׁיָה יִתְגַּלֵּעַ - שנתגלה קלונו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ופירש רש"י, כָּכָל תּוֹשִׁיָה יִתְגַּלֵּעַ, התורה נקראת תושיה, דכתיב (ישעיה כח ט): "וְהִפְלִיא עֶצֶה הַגִּדְלִיל תּוֹשִׁיָה", ולא נאמר "ובתושיה יתגלע", אלא **בכל** תושיה", לומר לך שנתגלע קלונו בשתי תורות, בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, בתורה שבכתב שקוראים בבתי כנסיות: "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'". ובתורה שבעל פה, ששונים במשנה בבתי מדרשות: "עמוני ומואבי אסורים, ואיסורם איסור עולם". ע"כ. מכאן רואים, מה זה במידה שאדם מודד, בה מודדים לו, לוט שהתכוון לעבירה נתגלה קלונו, ואסרה התורה את עמון ומואב הזכרים שיצאו ממנו הם הדומים לו, ואילו בנותיו כיוון שהתכוונו לשם שמם, התירה התורה עמונית ומואבית הדומות להן. כיוצא בזה אומרת שם הגמרא, מנין שאין הקדוש ברוך הוא מקפח אפילו שכן שיחה נאה? שהרי הבכירה קראה את בנה "מואב" משמע שהוא בא מאביה שהוא לשון פריצות, לכן אמרה תורה (דברים ב ט): "אַל תִּצְרֹךְ אֶת מוֹאֵב וְאֶל תִּתְּנֶה בָם מִלְחָמָה", מלחמה לא, אבל מותר לצער אותם, להפחיד אותם להראות להם שאנחנו חמושים שלא ילחמו בנו (רש"י). ואילו הצעירה שקראה את בנה "בן עמי", שהוא לשון נקיה שלא רצתה להודיע שמאביה הוא, אמרה תורה: (שם ט): "וְקִרְבָּתָּ מוֹל בְּנֵי עַמּוֹן אֶל תִּצְרֹם וְאֶל תִּתְּנֶה בָם", אפילו לא תצערנו אותם כלל. ע"י.ש.

⁸ ובזה גם מובן מה שכתוב בפסוקים (רות ב ה): וַיֹּאמֶר בְּעֵז לַנְּעָרָה הַנֹּצֵב עַל הַקּוֹצְרִים לְמִי הַנְּעָרָה הַזֹּאת? שואלת הגמרא (שבת קיג ע"ב): וכי דרכו של בועז לשאול בנערה? אלא, דבר חכמה ראה בה, כשראתה שתי שיבולים ליקטה, שלוש שיבולים, לא ליקטה, כי ידיעה את ההלכה ש"לקט" שנתנה התורה לעניים, היינו דוקא שתיים, אבל שלש, זה שייר לבעל הבית ולכאורה, מה החכמה בזה כל כך שעשתה כהלכה ולא גנבה? אלא פירוש המפרשים, כיון שהיו עניים שליטקו גם שלש בטענה שמן הסתם בעל הבית מוחל, לכן שיבחו אותה שהיא הקפידה שלא ללקט שלש. ועוד, דבר צניעות ראה בה, שאם היו שתי שיבולים ששכח בעל הבית לקצור, היתה לוקטת אותן מעומד, אבל אם קצר אותן ונפלו לו, היתה מתכופפת ולוקטת אותן מיושב. כדי שלא יתגלו רגליה. אבל הפסוק אומר: "וַיִּנְעֹר הַנְּעָרָה הַנֹּצֵב עַל הַקּוֹצְרִים וַיֹּאמֶר, נֶעְרָה מוֹאֲבִיָּה הִיא הַשָּׂבָה עִם נְעָמִי מְשֻׁדָּה מוֹאֵב. וַתֹּאמֶר אֶלְקָטָהּ אֵן וְאֶסְפֹּתִי בְעֶמְרִים אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים, וַתָּבוֹא וַתִּמְעָמֵד מֵאָז הַבֶּקֶר וְעַד עֶתָּה, זֶה שִׁבְתָּהּ הַבֵּית

ההלכה כמה שיותר. גם הירושלמי (יבמות פרק ח הלכה ג) אומר, שבוועז חש כנמר לבאר את ההלכה שעמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית, כי היה צורך השעה להעמיד הדת על תילה בצורה חדה וברורה של עזות דקדושה, בבחינת "הוי עז כנמר", ושמו גם רומז על זה שנקרא "בוועז", נוטריקון בו עזות דקדושה.⁹

הארה מיוחדת חוזרת בכל שנה בחג השבועות

י. אחי ורעי היקרים והאהובים, אמרו חז"ל בילקוט שמעוני (פרשת יתרו, בחודש השלישי): אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, בני, היו קוראים פרשה זו בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני ה' סיני ומקבלים את התורה. כי בכל שנה ושנה חוזרת אותה הארה קדושה של המעמד הנשגב והנורא של אבותינו במעמד הר סיני. לכן כמה מרן זיע"א היה מדבר על ניצול היום של חג השבועות, ופעם מרן אמר שישן 'שעתיים שלוש' ביום, ופעם אמר שישן 'שעה שעתיים', ושאר היום יעסוק בתורה, ואת השינה שחסרה לו, ישלים בלילה במוצאי החג, כי ביום הזה אדם מכין לעצמו בית קיבול רוחני לכל השנה. וחיזק את הדברים מהגמרא במסכת סוטה (יד ע"א), מפני מה נקבר משה רבנו מול בית פעור? כדי לכפר על מעשה פעור. ובאמת זה פלא, וכי זהו כבודו של משה רבנו, רבן של כל הנביאים להיקבר מול בית עבודה זרה, ולא סתם עבודה זרה אלא עבודה זרה הכי מאוסה, הכי מגעילה, הכי מטונפת, הכי משובשת, הכי משוקצת, כשמה כן היא "פעור", שפורע [מגלה] את עצמו ועושה את צרכיו.¹⁰ אז למה הקדוש ברוך הוא קבר את משה רבנו שם?

משה רבנו מבטל את הקטרוג

יא. ובאמת שהתוספות שם מביאים בשם מדרש אגדה (עיין פרקי דרבי אליעזר סוף פרק מד), שבכל שנה ושנה באותו זמן שחטאו ישראל שם, שנאמר (במדבר כה א): "וַיִּשֶׁבַע יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁטִים וַיַּחַל הָעָם לָזְנוֹת אֶל בָּנוֹת מִזְאָר... וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר" (עיין סנהדרין קו ע"א), בית פעור עולה למעלה לקטרוג ולהזכיר עוונם של ישראל, אבל כשהוא רואה את קברו של משה, הוא חוזר ושוקע. עיי"ש. וכן מפורש בתרגום יונתן (דברים לד ו): "דָּכַל אִימַת דְּזִקְיָא פְּעוֹר לְמִדְכָר לְיִשְׂרָאֵל חֻבְתָּהוֹן, מוֹדִיק בְּבֵית קְבוּרָתָא דְּמֹשֶׁה וּמִתְקַבֵּישׁ, פִּירוּשׁ: שָׁכַל זְמַן שְׁזוּקָא פְּעוֹר לְהַזְכִּיר לְיִשְׂרָאֵל חֻטְאֵיהֶם, מִבֵּית בְּבֵית קְבוּרָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וְנִכְנַע. וְהָרִי אִם נִתְבֹּנֵן נִרְאָה, שְׁעַם יִשְׂרָאֵל שִׁילְמוּ מִחִיר מִחִיר עַל הָעוֹנוֹן הַזֶּה שֶׁל פְּעוֹר, כִּי בַעֲקֻבּוֹת הַמַּעֲשִׂים הָרַעִים וְהַקְשִׁים הַלְלוּ שֶׁאִפִּילוּ בַלֵּעַם הָרַשָּׁע יָדַע שֶׁאֲלוֹקֵיהֶם שֶׁל אֱלֹהֵי שׁוֹנָא זִימָה, כַּעַס הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְצִיּוֹה לְהַעֲנִישׁ, שֶׁנֶּאֱמָר (בְּמִדְבָר כה ד): "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה, קַח אֶת כָּל רֹאשֵׁי הָעָם, וְהוֹקֵעַ אוֹתָם לַה' נֶגֶד הַשָּׁמַיִם, וַיִּשֶׁב חֲרוֹן אָף ה' מִיִּשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הָרְגוּ אִישׁ אֶנְשֵׁי הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר". ואמרו בתלמוד ירושלמי (סנהדרין פ' הלכה ב), אמר משה לשופטי ישראל, כל אחד יהרג שני אנשים שעשו עוון זה, וכיון שהיו לישראל 78,600 שופטים (שם יח ע"א), נמצא שנהרגו: 157,200. לבד מהמגיפה שהיתה אחר כך, שנאמר (שם ט): "וַיְהִי הַיּוֹמָתִים בְּמִגַּפָּה אֲרָבָעָה וָעֶשְׂרִים אֶלֶף". ורק בזכות פינחס שהרג את זמרי בן סלוא וכזבי בת צור, נעצרה המגיפה, והשיב השם יתברך את חמתו, ולא כילה חלילה את בני ישראל, שנאמר (שם יא): "וְלֹא כָלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

בְּקִנְיָתִי". נמצא שעם ישראל שילמו מחיר כבד מאוד שבעוון זה מתו: 181,200 יחידים!!! השם ירחם ויציל את כל עמו ישראל. רואים מכאן שההשפעה היתה כל כך גדולה ועצומה לדורות, עד שבכל שנה הקטרוג חוזר לקטרוג אפילו שכבר קיבלו עונש עצום וקשה. ולכן הקדוש ברוך הוא קבר את משה רבנו דווקא שם, כי רב גובריה ורב חיליה של משה רבנו להכניע את המקטרג הרע הזה ולהשפיל אותו מטה מטה שלא יהיה לו פתחון פה על ישראל, חלילה.

הכנת בית קיבול רוחני לכל השנה

יב. ואם ככה במידת פורענות חוזר הקטרוג מידי שנה, על אחת כמה וכמה במידה טובה שמרובה ממידת פורענות פי חמש מאות, הלא במתן תורה עם ישראל כולו ענו פה אחד שמוכנים לקבל את התורה, שנאמר (שמות כד ג): "וַיֵּעַן כָּל הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ, כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה" וזכו לשמוע את שתי הדברות הראשונות מפי הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, כמו שאומרת הגמרא במסכת מכות (כג סע"ב), דרש רבי שמלאי: תרי"ג מצות נאמרו לו למשה, רמ"ח עשה ושס"ה לא תעשה, שנאמר (דברים לג ד): "תוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשֶׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב", "תורה" בגימטריא תרי"א, ואת שתי הדברות "אנכי ה' אלוקיך", ו"לא יהיה לך אלהים אחרים", מפי הגבורה שמענום, נמצא בסך הכל תרי"ג מצוות. ובאותו יום זכו לקבל הארות נפלאות ועצומות בתורה, כמו שנאמר (שמות כד ב): "וַאֲתָנָה לָךְ אֶת לַחַת הָאֵבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם", ופירש רש"י, שכל תרי"ג מצוות בכלל עשרת הדברות הן, וכן כתב רבנו סעדיה גאון שהקדוש ברוך הוא נתן להם חכמה, והבינו את כל המצוות מתוך עשרת הדברות. ואם כן בוודאי שבכל שנה ושנה חוזרות הסנגוריה על עם ישראל, וההארה הקדושה של קבלת התורה, וככל שהאדם יכין לעצמו בית קיבול לקבל שפע רוחני, כך מנגד הקדוש ברוך הוא יתן לו שפע רוחני לכל השנה. משל לאדם שמחתן את בנו או בתו, ולוקח ויסקי לחלק לאורחיו בסעודה, כמה ויסקי הוא יתן לכל אחד, תלוי בכוס שהוא יגיש, אם הוא יגיש כוסית קטנטנה, יתן לו מעט מאוד, אך אם הוא יגיש כוסית יותר גדולה, הוא יתן לו יותר, וכן הלאה. כך גם בסייעתא דשמיא שיקבל כל אדם לכל השנה. וכבר הזכרנו בשנים קודמות (עיין גיליון 121 את ד, 172, 174 את ז, 175 את ה) את מעלת הלימוד בבוקר של חג השבועות לאחר התפילה, איזה השפעות טובות זוכים לקבל בזמן הזה, וכמה שרע עצום יש למי שזוכה ללמוד בשיעור תורה בזמן הזה, ועל אחת כמה וכמה המארגנים שיעורים כאלו, וכמובן שייכנו את הציבור מראש, ויפנקו אותם בעוגות גבינה טובות ובגלידות חלביות, כי גדולה לגימה שמקרבת רחוקים קל וחומר לקרובים (עיין סנהדרין ק"ג סע"ב), ונמצא שמתחילים את היום הגדול והענק הזה בקדושה ובטהרה וביראת שמים טהורה, וככה ימשיכו הלאה גם בצהרי היום לראות איך לנצל את הזמן לעסק התורה. וברוך השם כבר בכמה וכמה ערים פשט המנהג החשוב הזה לפתוח שיעורים בבוקר של חג השבועות, וכולם פה אחד אמרו שראו סייעתא דשמיא, איך פתאום פגה מהם העייפות, והזמן עבר מהר, וזכו למלאות אותו בעסק התורה וביראת שמים טהורה, מי כעמך ישראל. ואשרי הזוכה לחדש חידושי תורה ביום הזה, ומי שאינו יודע לחדש, אמר מרן זצ"ל שילמד דברים חדשים, שעדיין אינו בקי בהם, ויהיה לו בזה סימן טוב לכל השנה, אמן.

הכומרים שם, איך עובדים אותה? אמרו לה: אוכלים תרדין [סלק] ושותים שכר, [שהם דברים שמשלשים את המעיין (רש"י)], ומטריזים בפניה. אמרה: מוטב שתחזור לחוליה, ולא תעבוד עבודה זרה בכך. ע"כ. אם כן אפילו גויה מבינה שעבודה כזו מאוסה ומשוקצת כל כך. שוב מספרת הגמרא מעשה בעלון יהודי בשם סבטא בן אלס ששכרה אותו גויה אחת שיוליך אותה ממקום למקום, וכיון שהגיעו לפעור, אמרה לו: המתן עד שאכנס ואצא [כי רצתה לעבוד לפעור]. לאחר שיצאה, אמר לה: אף את המתני עד שאכנס ואצא. אמרה לו: ולא יהודי אתה? אמר לה: ומה אכפת לך? נכנס, פער בפניו, וקינח את הרעי שבאחוריו, בחוטמו של פעור. והיו הכומרים מקלסים אותו על הביזוי המיוחד שעשה, אמרו: מעולם לא היה מי שעבד עבודה זרה לזו בכך! ומבאר הגמרא, שיהודי זה עשה כן כדי לבזות את העבודה זרה, והוא לא ידע שאפילו כשמתכוון לבזותה, זה אסור, ולכן הוא חייב קרבן חטאת כי הוא היה שוגג.

¹¹ מספרים על הגאון רבי יעקב קמיניצקי שהשתתף פעם במסיבה שנערכה לכבוד הבר מצוה של נכדו יחד עם בני כיתתו בתלמוד תורה. במסיבה שאל הרב את התלמידים: כיצד זה שהקדוש ברוך הוא שואל את בני ישראל, האם מוכנים הם לקבל את התורה, וכולם עונים פה אחד "נעשה ונשמע", מניין ידע כל אחד מהם שגם שאר בני ישראל מעוניינים בתורה וחפצים לקבלה, הרי הם לא התייעצו זה עם זה לפני כן? והלא ראוי היה שיאמר כל אחד על עצמו "אעשה ואשמע" בלשון יחיד, ולא "נעשה ונשמע" בלשון רבים? משהרב לא נענה בתשובה מספקת, הוציא סוכריה מכיסו, ושאל את התלמידים: אתם רוצים סוכריה? כולם יחד ענו: "כן, אנחנו רוצים". הרב שציפה לתשובה זו, שאל את התלמידים: מדוע כל אחד מכם מדבר בשמו ובשם חבריו ואומר: "אנחנו רוצים", וכי שאלתם זה את זה והתיתעצתם על כל לפני כן? אלא מה, על סוכריה לא צריך לשאול ולהתייעץ, אין ילד שלא רוצה סוכריה. וכך בדיוק הם הדברים לגבי קבלת התורה. התורה אינה מתוקה פחות מסוכריה ולא פחות מהשוקולד השוויצרי המתוק ביותר... ולכן לכל אחד ואחד מבני ישראל לא היה ספק שלא רק הוא אלא כולם ללא יוצא מן הכלל חושקים ומשתוקקים לקבל את התורה...".

⁹ וזו לשונו הזהב של הרב עלי תמר על הירושלמי (שם): כשנשא בוועז שופט ישראל את רות קמה סערה גדולה בעם. אולם בוועז חש לכנס את הסנהדרין בשער העיר לקיים הלכה מקובלת זו שנשתכחה מישראל ולחדש הלכה זו נגד טעות ההמונים שנשתרשה במשך הדורות, והיה דרוש העזה גדולה ורב מרץ להיאבק עם ההמונים, ולכן בוועז חש כנמר וקיים בעצמו "הוי עז כנמר" להעמיד ההלכה המקובלת בידי הסנהדרין על תילה, ובהעזה רבה בצירוף הזקנים עלה בידו לעצור את גלי ההמונים, ואכן לא קמה הסערה לדממה, ושבו החלו הגלים לשטוף בחוזקה בדור שלאחריו עד שהטילו פסול גם בזרע בוועז ובישי הצדיק, עד שראה עמשא להעמיד הדת על תילה בכח החרב במסירות נפש, וחגר חרבו כישמעאלי, ואמר: כל מי שאינו שומע הלכה זו ידקר בחרב. ורק אז החלו להתבונן שקבלה זו שהיתה בידי הסנהדרין ובידי שמואל הרמתי ובית דינו, היא קבלת אמת. עיי"ש.

¹⁰ כמו שהגמרא בסנהדרין (סד ע"א) מספרת, מעשה בגויה אחת שהיתה חולה מאוד, וקיבלה על עצמה שאם היא תעמוד מחוליה, היא תלך ותעבוד לכל עבודה זרה שבעולם, ובסוף עמדה מחוליה והלכה ועבדה לכל עבודה זרה שבעולם. וכיון שהגיעה לפעור, שאלה את